

Õnnetuste ärahoidmine ehitussektoris

Euroopa Liidus on ehitussektor, kus igal aastal saab tööõnnetustes surma üle 1300 inimese, kõige õnnetusohlikum¹. Maailmas saavad ehitustöölised teiste kutsealade töötajatega võrreldes kolm korda tõenäolisemalt surma ja kaks korda tõenäolisemalt vigastada. Nende õnnetuste kulud on nii **üksikisikule, tööandjale** kui ka **ühiskonnale** tohutud. Need võivad ulatuda märgatava osani lepingu hinnast.

Üle 99% Euroopa ehitusfirmadest on väike- või keskmise suurusega ettevõtted (VKE). Seetõttu mõjutavad ehitusõnnetused VKEsid kõige enam. Selle teabelehe nõuanne on asjakohane iga suurusega ettevõttele.

Vastutus

Kõik kliendid, projektijuhid, tööandjad, alltöövõtjad ja FIED vastutavad ohutuse tagamise eest. Asjakohased Euroopa direktiivides² sätestatud nõuded hõlmavad:

- alates planeerimise staadiumist tööohutuse ja -tervishoiuga arvestamist kõigil **ehitustöödel**. Töö peab olema kõigi planeerimisse ja töötegemisse kaasatud poolte vahel kooskõlastatud;
- **ohutute töövahendite** (hõlmab vastavust, valikut, ohutustunnuseid, ohutut kasutamist, väljaõpet ja teavitamist, järelevalvet ja hooldamist) tagamist;
- **ohutus- ja/või tervishoiumärkidega** varustamist, kui ohtusid ei saa preventiivmeetmete abil vältida ega küllaldaselt vähendada;
- kaasnevatele riskidele sobivate **isikukaitsevahenditega** (peakatted, ohutuskiivrid, silma- ja hingamisteede kaitse, ohutusjalanõud jt) varustamist, kui riske ei saa muul viisil vältida;
- **ehitustöölisele** ohutu töökeskkonna ja olmerajatiste tagamine (näiteks juurdepääsuteed, ohutud liiklusteed);
- **töötervishoiu** ja -ohutuse juhtimise **üldstruktuuri** järgimist, mis sisaldab riskihindamist ja riskide vältimist, riskide kõrvaldamisel eelise andmist kollektiivmeetmetele, töötajatega nõupidamist, nende teabega varustamist ja väljaõpet, ohutusala kooskõlastamist alltöövõtjatega.

Direktiividega sätestatud miinimumnõuded on rakendatud **siseriiklike õigusaktidega**, mis võivad sisaldada täiendavaid nõudeid.

Töötajad on kohustatud aktiivselt kaasa lööma tööandja preventiivmeetmetes, järgides juhendeid kooskõlas saadud väljaõppega.

Üks nõue on **töötajatega nõupidamine**. Nende teadmiste kasutamine aitab tagada, et ohutegurid tuvastatakse õigesti ja et ellu viiakse teostatavaid lahendusi.

Õnnetuste ärahoidmine – riskihindamine

Ehitustööl esineb palju ohte. Ent eksisteerib ka “hea tava”, mida saab hõlpsasti kohaldada õnnetusjuhtumite ärahoidmiseks. Esimene samm on **sobiva ja piisava riskihindamise** tegemine.

Et vähendada reaalselt töötajate ja teiste isikute (sh ehitusplatsi külalised, sealt mööduvad ühiskonnaliikmed) riske, tuleks riskihindamisel arvestada kõigi esinevate riskide ja ohtudega. Tagage, et ühe riski vähendamine ei suurendaks teist.

Kõik ohud tuleks tuvastada, kaasa arvatud need, mis tulenevad töötegevusest ja muudest teguritest, näiteks ehitusplatsi planeeringust. Sellele järgneb kaasnevate riskide ulatuse hindamine, võttes arvesse olemasolevaid ettevaatusabinõusid. Kas kasutusele on võetud piisavalt ettevaatusabinõusid või on vaja rohkem teha? Riskihindamise tulemused aitavad valida kasutamiseks kõige asjakohasemad hea tava meetmed³.

Tegelik preventatsioon

Kõige ohtlikumad on töö kõrguses, kaevetööd ja raskuste teisaldamine. **Eelisõigus tuleb anda meetmetele, mis kõrvaldavad või vähendavad ohtu selle allikas ning pakuvad kollektiivset kaitset.** Individuaalset kaitset, nagu isikukaitsevahend, kasutatakse siis, kui riske ei anna enam muude vahenditega vähendada.

Lisaks üldisele riskihindamisele on vaja teostada **seiret ja regulaarset kontrolli**.

Töötamine kõrguses

Kõrgelt kukkumine on ehituses vigastuste ja surma kõige sagedasem põhjus. Põhjused hõlmavad töötamist kaitsepiireteta tellingul või platvormil või korralikult kinnitamata kaitsevõõga, hapraid katuseid ning redeleid, mis on halvasti korras hoitud, kohale asetatud ja fikseeritud.

Kogu ehitusprotsess tuleks kavandada kukkumisrisi minimeerimist silmas pidades. Kukkumisvastast kaitset saab planeerida juba projekti kavandamise järgus. Riski saab vähendada sihtotstarbelise kaitsepiirde lisamisega või, juhul kui risk ikka veel esineb, kaitsevõõde andmisega.

Foto: INRS - Yves Cousson

¹ The State of Occupational Safety and Health in the European Union – Pilot Study, 2000. European Agency for Safety and Health at Work, ISBN 92-828-9272-7

² <http://europe.osha.eu.int/legislation/> annab lingid **Euroopa õigusaktide**, Komisjoni VKEde, riskihindamise ja ehitusala juhendi üksikasjade ning liikmesriikide kodulehekülgede juurde, kust võib leida direktiivide rakendamiseks **siseriiklikke** õigusakte ning juhendeid. Eriti vaadake ajutiste või mobiilsete ehitusplatside direktiivi.

³ Agentuuri koduleheküljel pakub ehitusinfot: <http://euorpe.osha.eu.int/goodpractice/sector/construction>

Töötamine kaevistes

Iga kord enne kaevetööga alustamist arvestage kõigi potentsiaalsete ohtudega, sh kaevise sissevarisemine, kaevistesse kukuvad inimesed ja sõidukid ning naaberehitised, mida alt õõnestatakse. Seejärel võtke kasutusele asjakohased ettevaatusabinõud. Määrake kindlaks kõigi *maa-aluste tööde* asukoht ja tähistage see, võtke tarvitusele ettevaatusabinõud nende vältimiseks; tagage, et ehitusplatsi varustatakse kaeviste toestamiseks sobivate materjalidega; tagage, et toestusmaterjalide kasutamiseks ja eemaldamiseks oleks tarvilusel mõni *ohutu meetod*. Otsustage, missugust *materjalide käitlemist* läheb vaja ning missugused on *sobivad vahendid*. Tagage, et vahendid oleksid õigeaegselt kohale toimetatud ja et ehitusplats oleks selleks ette valmistatud.

Igapäevast kontrolli on vaja selleks, et tagada vajalike ettevaatusabinõude rakendamine: kas kaevistesse on ohutu juurde- ja väljapääs? Kas materjalid, eemaldatud pinnas ja seadmed on ladustatud kaevise servast piisavalt kaugelt?

Raskuste teisaldamine

Kavandage materjalide teisaldamise minimeerimine ja materjalide ohutu käitlemine. Tagage, et **seadmeid** paneksid üles ja nendega töötaksid väljaõpetatud kogunud töötajad.

Evige seadmed, mida pädev isik regulaarselt kontrollib, katsetab ja järele vaatab. **Kooskõlastage tegevus ehitusplatsil**, näiteks ärge lubage, et need, kes on seotud tõsteoperatsioonidega, ohustaksid teisi töötajaid või vastupidi. Kui **käsitsi teisaldamist** ei saa vältida, korraldage tööülesanded nii, et teisaldatav kogus ja vahemaa oleksid füüsiliselt piiratud. Õpetage töötajaid vältima riske ja kasutama tehnilisi võtteid.

Kõiki liikurkraana tõsteid peaksid kavandama ja teostama pädevad inimesed. Kraanajuhil peaks olema hea nähtavus, kraana peaks seisma tasasel maapinnal, ohutus kauguses kaevistest ja energiatõrkedest.

Üldine "majapidamine" ja ohutu juurdepääs

Tähtis on ehitusplatsi üldine organiseerimine ja puhtus. Näiteks tagage, et: pääs (teed, kõnniteed, redelid, tellingud jt) töötamiskohtadele ja sealt ära oleks ohutu, takistustevaba; materjalid ladustatud ohutult; augud tarastatud või kaetud ning selgesti tähistatud; et eksisteeriks nõuetele vastav jäätmete kogumise ja hävitamise kord; et valgustus oleks küllaldane.

Väljaõpe ja teavitamine

Töötajatel on vaja aru saada riskidest, nende tagajärgedest ja ettevaatusabinõudest, mida neil tuleb ohutu tegutsemise nimel rakendada. Väljaõpe peaks olema seotud reaalse olukorraga, näiteks eettulevate probleemidega, sellega, mis läks viltu ning kuidas vältida selle taasjuhtumist. Hõlmake riskid, preventiivmeetmed, hädaabiprotseduurid, teatamisprobleemid, isikukaitsevahendid, töövahendid jne. Kavandage järjepidevat väljaõpet.

Väljaõpe peaks põhinema heal suhtlemisel. Tervise- ja ohutusküsimuste arutelu ning teabe edastamine peaks olema tööüksuse koosolekute osa.

Isikukaitsevahendid

Kui ehitusplatsil seda nõutakse, tuleks alati kasutada isikukaitsevahendeid. Need peaksid olema mugavad, hästi korras hoiatud ja mitte põhjustama muude riskide suurenemist. Nende kasutamiseks on vajalik väljaõpe. Isikukaitsevahendid on: *kaitsekiivrid* – kui on oht saada löök kukkumatelt esemetelt või kui inimene võib oma pea ära lüüa; *sobivad jalanõud* – kontsa ja kaitsva tallaga, mittelibisevad; *kaitserõivad* – näiteks niiskuskindlad või hästi märgatavad, et näiteks sõidukijuhid näeksid töötajaid hõlpsamini.

Kontrollküsimused: tellingud ja redelid

- Kas ohutuse tagamiseks on valitud kõige sobivamad vahendid, sealhulgas juurdepääsu ja evakuatsiooni mõttes?
- Kas redelid kasutatakse üksnes siis, kui muud vahendid ei ole lühiajalisust ja väikest riski arvestades õigustatud?
- Kas tellingud püstitatakse kindlale aluspinnale?
- Kas kõik kaitsepiirded on õigel kõrgusel olemas?
- Kas tööplatvormil on piisavalt laudu?
- Kas laud on õigesti paigas?
- Kas mõni tellingu ankur on ära võetud?
- Kas redel on selleks tööks ohutuim ja parim viis?
- Kas redel on heas seisukorras ning sobib tüübilt ja pikkuselt selleks tööks?
- Kas redeli saab paigutada nii, et selle ümberkukkumine oleks välistatud?
- Kas redeli saab alt ja ülalt fikseerida?
- Kas toetuspind on kindel ja tasane?

Kui mõni vastus on "ei", läheb **enne** tööga alustamist vaja preventsiionitegevust. Meetmed hõlmavad:

- avauste, nt augud põrandas, turvadeketega (näiteks kaitsepiirded ja piirdelaud) piiretamist või kinnikatmist. Kinnitage kate õigele kohale või tähistage see hoiatusmärgiga;
- kõigi tellinguelementide ohutuse kontrollimist enne ehitustöödega alustamist;
- redelite ülevaatamist enne ronimist veendumaks, et need on heas seisukorras ja kindlalt kohale asetatud;
- kukkumist vältivate vahendite kasutamist tellingutel viibimise ajal, eriti enne seda, kui kaitsepiirded ja piirdelaud on paigaldatud; turvavööde kindlate tarindite külge kinnitamise ning õige kasutamise tagamist;
- vahendite või materjalide madalamale tasandile, maapinnale või ohutusvõrku mitteviskamist.

Lisateave ja viited

Täiendav info hea ohutusjuhtimise tava kohta on kättesaadav agentuuri koduleheküljel:

<http://osha.eu.int>

Kõiki agentuuri trükiseid saab tasuta alla laadida. "Tööga seotud õnnetuste ärahoidmine" oli 2001. aasta tööohutuse ja töötervishoiu Euroopa nädala teema, mille liikmesriigid korraldasid 2001. a oktoobris ning mille kohta antakse rohkem infot koduleheküljel <http://osha.eu.int/ew2001/>.

Agentuuri koduleheküljel on lingid liikmesriikide kodulehekülgedele, kust võib leida siseriiklike õigusakte ja juhiseid ehituse kohta.